

Dürer'ler Almanya'ya Macaristan'dan gelmişlerdi. 1427'de Macaristan'ın Gyula şehrinde doğan baba Albrecht Dürer, XV. yüzyılın ortalarında Almanya'ya gidip Nürnberg'e yerleşti, kuyumculukla uğraşmaya başladı. Kırk yaşındayken de ustadının on beş yaşındaki kızı Barbara ile evlendi. Birbiri arkasına 18 çocuğu oldu.

Küçük Albrecht Dürer 21 Mayıs 1471'de doğdu. Deha çok ufak bir çocukken zekasıyla kendini göstermiş, babasının sevgili oğlu olmuştu. Kuyumcu Albrecht öteki çocuklarını kendi yanında yetiştirirken bu oğlunu okula verdi, ona okuma-yazma öğretti. Onu da kuyumcu yapmak istiyordu ama, okur-yazar bir kuyumcu olmasına önem veriyordu. Albrecht okulu bitirdikten sonra babası onu gene kendi yanına aldı. Ressamlığa olan istidadını ni görünce, on beş yaşındaki delikanlıyı, tam kendisine en yararlı bir hale geldiği sırada, başkasına, ressam Wohlghemuth'a çırak gönderdi.

Albrecht Dürer'in çıraklığı dört yıl sürdü. 1490'da çıraklık sona erince, o çağda Almanya'da her delikanlı için âdet olduğu üzere, memleket içinde uzun bir geziye çıktı. Öğrenme çağından hayata atılma çağına geçerken her Alman delikanlısının çıktığı bu memleket gezileri gencin gerek yurdunu, gerekse hayatı tanıması için çok yararlı olurdu.

Dürer'in gezisi iki yıl sürdü. Bu arada çeşitli yerlerde uzun uzun kalmış, memleketinin özelliklerini, insanların yakından tanımıştı. Yalnız, onun en çok istediği, Colmar'a gidip maden üzerine oyma, kakma işlerinde eşsiz bir usta olan Schongauer'in yanında çalışmaktı. Babası ondan çok söz etmiş, oğlunun da bu ustadan sanat öğrenmesini çok istemişti. Dürer'in kuyumcu, kaktacı olmaya pek niyeti yoktu ama, bu ünlü ustadan tahta üzerine oyarak basılan resimler konusunda çok şeyler öğrenmeyi umuyordu. Ne yazık ki, 1942'de Dürer, Colmar'a gittiği zaman, Schongauer usta çoktan ölmüştü. Kardeşleri onu çok iyi karşıladılar, ağabeylerinden edindikleri sanatı, bu hevesli delikanlıya öğretmekte birbirleriyle yarış ettiler. Dürer iki yıl da orada kaldıktan sonra, 1494'te Strasburg'a geçti, oradan da Nürnberg'e döndü.

Nürnberg'de onu hiç beklemediği bir şey bekliyordu: Kendisi yokken babası, bir arkadaşının kızıyla onun adına söz kesmişti. Dürer, babasının sözünden dışarı çıkamadı, 7 Temmuz 1494'te Agnes Frey'le evlendi.

Bu evlilik Dürer için bir cehennem hayatı olmuştur. Agnes güzel bir kadındı; yalnız, hiç de bir sanatkârı anlayabilecek yapıda değildi. Aksiydi, hırçındı, geçimsizdi. En ufak bir şeyden kavga çıkarıyor, Dürer'e hayatı

zehir ediyordu. Ressamın hayatını yazanlar bu kadın için «yo-la gelmez bir cadı», «ömür törpüsü» deyimlerini kullanmışlar, onu, Sokrates'in karısı gibi, «büyüklere lâayık olmayan kadınler» arasında saymışlardır. Dürer'in kendisi de ondan hiç bir zaman «karım», «eşim» diye söz etmemiş, onu ancak «evdeki kadın» diye anmıştır.

Kaynakların çoğu, Dürer'in karısını bize böyle tanıttığı halde, bazı kaynaklar da Agnes Dürer hakkındaki bütün o hikâyelerin asılsız olduğunu ileri sürerler. Bunlara göre, Agnes, ressamı anlamayacak bir yaratılışa olmakla birlikte, öyle pek «şirret» bir şey değildi, hatta kocasının eserlerini satmakta kendisine yardımcı bile olmuştu.

Dürer'in sanatında ilk gelişme, ressamın 1494 yılının — evlendiği yılın — sonbaharında İtalya'ya yaptığı geziden sonra başlamıştır. Tirol'un, Trentino'nun güzellikleri onu manzara resmine doğru yöneltti; Venedikli kadınlar onun için bulunmaz güzellikle portre konusu oldu; Dürer bu arada birçok çıplak tablo da yaptı.

Dürer'in bu ilk İtalya gezisi kısa sürdü. Nürnberg'e döndükten sonra da on yıl aralıksız orada kaldı. O sırada resim sanatının gelişmesi için çok elverişli bir ortam hazırlanmıştı: Basım tekniği uygulanmaya başlanmasıyla kitaplara resim basma yolu da açılmıştı. Ortaçağ'dan yeniçağ'a geçiş, resim sanatı için de bir gelişme sağlamış oluyordu. Geniş okur kitleleri için efsaneler, din hikâyeleri, destanlar kitap halinde basılıyor, bunlar tahta üzerine, ya da bakır üzerine kazılmış resimlerle süsleniyordu. Dürer «Samson», «On Bin Din Kurbanı», «Rüya», «Kıskançlık», «Âdem'le Havva» gibi eserlerini hep bu şekilde basılmak üzere hazırlamıştır.

Dürer'in sanatında ikinci büyük gelişme daha uzun süren yeni İtalya gezisi sırasında oldu. 1505'ten 1507'ye kadar Venedik'te kalan ressam orada ilk İtalya gezisinden beri özlemini çektiği güneşe, parlak renklere yeniden kavuşmuştu. On yıl önce oralar-dan ayrılırken: «Bizim memleket-te donacağım, bu güneşi arayacağım...» diye yazmıştı. İşte yeniden bu güneşli ülkeye gelmişti. İtalya da o sırada büyük ressamların en faal devirlerini yaşadıkları bir sanat kaynağı halindeydi: Michelangelo, Floransa'da en güzel eserlerini yaratıyordu; Raffaello yeni yeni ün salmaya başlamıştı; Giovanni Bellini hâlâ Venedikli büyük usta olarak tanınıyordu; Tiziano da şeref payesine çoktan erişmişti. İtalyan resminin bu Renaissance günlerinden Dürer'in memleketine götüreceği çok şey olduğu gibi, kendisinin de

bu sanata katacağı şeyler vardı: Venedik'te kurulmuş olan bir Alman şirketi oradaki bir kiliseye büyük bir tablo hediye etmek istiyordu. Bunu Dürer'e ismarladılar. Dürer en ünlü eserlerinden biri olan «Gül Çelenkleri Bayramı»nı böylece yarattı. Yıllarca sonra İmparator II. Rudolf bu tabloyu omuzlar üzerinde taşıtarak Viyana'ya götürmüştür; bugün yıpranmış bir halde Prag Müzesindedir.

Dürer 1507'den 1520'ye kadar Nürnberg'de kaldı. Artık bütün Avrupaca tanınmıştı. Raffaello onunla resim değiş-tokuşu yapıyor, sanatına olan hayranlığını her mektubunda belirtiyordu. İmparator Maximilian da Dürer'i ih-sanlara boğuyor, büyük tablolar ismarlıyordu. Giovanni Bellini de onun hayranları arasındaydı. Dürer, İtalya'dayken üstat onun portrelerindeki saç çizişinin sırrını öğrenmek istemiş:

— Bu saçları hangi fırçayla yapıyorsunuz? diye sormuştu.

Dürer:

— Herhangi bir fırçayla... de-yince inanmamış, bunun üzerine Dürer gelişigüzel bir fırça alıp bir saç çizince, Bellini şaşmış:

— Gözümle görsem, inanmazdım... demişti.

Alman Rönesans devrinin en büyük ressamı sayılan Dürer, Almanya'da ilk defa perspektif bil-

giyi, matbaa teknolojisi üzerine kitaplar yazmış, bu bakımdan kendisinden sonra yetişen resamlara çok şeyler öğretmiştir. Büyük bir ressam olduğu kadar sanatının pratik uygulanmasında da derin bilgi sahibi bir usta olan Dürer, baskı tekniğine de yenilikler getirmiş, bu arada tahta kalıplarla iki renkli baskıyı da o icat etmiştir.

Dürer, sanatında mükemmeliyete eriştiği bir sırada, daha birçok büyük eserler verebilecek çağıdayken, 47 yaşında öldü. 1520'de Hollanda'ya gitmişti. Orada, manzara resimleri yaparken, kanallarda sıtmaya tutuldu. Nürnberg'e döndükten sonra da yıllarca bu hastalıktan kurtulamadı. Günden güne sararıyor, bitkinleşiyordu. Öyleyken, gene de çalışmaktan geri kalmıyor, tasarladığı yeni tabloları hazırlıyordu.

Bu arada, kendisinin yeni bir portresini yapmaya başlamıştı. Bunu odasında on üç yaşındayken yaptığı ilk portresinin yanına koyacaktı. İkisi arasında ne büyük fark vardı! Yeni resimde delikanlının sarı saçları ağarmış, pembe yanakları sararmıştı; yüz süzülmüş, omuzlar çökmüştü.

Ölüm 6 nisan 1528 sabahı bir-denbire geldi. Büyük ressamın açık kalan gözleri duvardaki sarı saçlı, pembe yanaklı delikanlıya dikilmişti.

ÜRKEK BAKIŞLAR

İKİ RAHİP

MELİKLERİN BAYRAMI

KENDİ FIRÇASINDAN PORTRESİ

Hayat Büyük Ressamlar Ansiklopedisi: 13

ALBERECHT DÜRER

Alman Rönesans devrinin en büyük ressamı olan Dürer sayısız eserler verdikten başka, birçok kitap yazmış, kendinden sonra yetişen resamlara çok şeyler öğretmiş, matbaacılık tekniğine de yenilikler getirmiştir. Tahta kalıplarla iki renkli baskıyı icat eden de gene Dürer'dir.

On sekiz kardeşten biriydi. Sıra bakımından ikinci geliyordu, babasının da en sevgili oğluydu. On üç yaşına yeni bastığı sıralarda bir gün aynanın başına geçti, kendi resmini yapmaya başladı. Sonradan, Albrecht Dürer hayatını yazarken bunu: «Deha çocuktum, aynanın karşısında kendimin yalancı bir benzerini yaptım» diye anlatır.

Çocuk resme dalmış, kapının açıldığını duymamıştı. İçeri babası girdi. Yavaş yavaş yaklaşıp, oğlunun omzu üzerinden baktı, onun ressam olabileceğine ancak o zaman kanaat getirdi. Kendisi kuyumcu, oğlunu da kuyumcu yapmak istiyor, onun resim hevesini desteklemekten uzak duruyordu. O gün ise, küçük Albrecht'in aynaya baka baka yaptığı portresi o kadar kendine benzemişti ki baba Dürer, oğluna hayran olmaktan kendini alamadı. Ondan sonra, Albrecht'e istediği gibi resim çalışma müessesesi verdi, iki yıl sonra da onu elinden tutup götürdü, şehrin başressamı olarak tanınan Michael Wohlgemuth'un yanına çıkarı verdi.